

KOMJÁTHY LAJOS JÓZSEF¹**A hatékony haderő felkészítésének néhány területe a várható alkalmazás szempontjából²****Some Areas of the Preparation of Effective Force are from the point of view of Expected Application****Absztrakt**

A cikk áttekintést ad azokról a területekről, amelyek napjainkban jelentősen befolyásolhatják a katonai műveletek sikerét. A szerző elemzi azokat az elvárásokat, amelyek a modern XXI. századi fegyveres katonai tevékenységek során mind a fegyveres harcban, mind a békeműveletekben jelen vannak. Vizsgálja ezeknek a területeknek a fejlődését, tartalmi változásait és ezek hatását a hatékony haderő tevékenységére. A felkészítés és kiképzés főbb feladatait, majd összefoglalja az általa fontosnak ítélt főbb területek jelentőségét.

Kulcsszavak: felkészítés, hatékony haderő, kiképzési feladatok, katonai műveletek, aszimmetrikus hadviselés, békeműveletek, hálózatalapú tervezés, hatásalapú műveletek, elektronikai hadviselés, modul rendszerű képességek, rögtönzött robbanó eszközök elleni tevékenység.

Abstract

This article provides an overview of the areas that today can significantly influence the success of military operations. The author analyzes the expectations that are present in armed combat and peace operations in modern armed military activities of the 21st century. It examines the evolution of these areas in their content changes and their impact on the activities of the effective force. The directions of

¹ Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, egyetemi tanársegéd - National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, assistant lecturer, E-mail: komjathy.lajos.jozsef@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0002-6486-9122

² A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszerzői Egyetem felkérésére készült.

The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in the Ludovika Research Group.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

preparation and the main tasks of the training, then summarize the importance of the major areas it considers important.

Keywords: preparation, effective force, training tasks, military operations, peace operations, network-based design, and effects-based operations, electronic warfare, module system, asymmetric warfare, counter improvised explosive devices.

BEVEZETÉS

Napjainkban, a kétpólusú világrendszer felbomlása után is a világnak számos, a környeztet és a biztonságát veszélyeztető kihívással kell szembe néznie. Ezek egy részének megválaszolása a modern katonai haderő alkalmazását követeli meg az államoktól és a nemzetközi szervezetektől, valamint a szövetségektől. Ezért továbbra is fontos, hogy a nemzetek rendelkezzenek modern és hatékony haderővel. A korszerű és hatékony haderő a nemzeti biztonság és függetlenség záloga. A XXI. század modern haderejének általánosságban három követelménynek kell megfelelnie:

- az első a nemzeti haderő feladataiból adódó országvédelem;
- a második a szövetségi rendszerben (NATO) vállalt katonai feladatokra történő felkészülés;
- a harmadik az egyéb nemzetközi kötelezettségekből és szerződésekből vállalt feladatokban való részvétel (ENSZ, EU) és a békeműveletekben³ történő hatékony együttműködést más békefenntartó erővel és karitatív szervezetekkel.

Magyarország haderejének feladatait Magyarország Alaptörvénye⁴ és Országgyűlési Határozat⁵ rögzíti. A modern, hatékony⁶ haderő kialakításának és felkészítésének feladatai jól meghatározhatók. Tanulmányomban ezeket vizsgálom.

MAGYARORSZÁG FEGYVERES ERŐINEK FELADATA AZ ORSZÁGVÉDELEMMEL KAPCSOLATBAN

Magyarország védelmével kapcsolatosan az általános előírásokat az ország alaptörvényének XXIX. cikke határozza meg. A fegyveres erő alapfeladata az ország szuverenitásának és területi épségének védelme. A nemzeti haderőnek fel kell készülnie teljes vagy korlátozott területszerző agresszió esetére is, védelmi hadművelettel az agresszor megállítására a

³ A NATO AJP 3.4.1 alapján a békeművelet magukba foglalják a konfliktus megelőzést, a béketeremtést a békekikényszerítést a békefenntartást, a békemegőrzést és a humanitárius műveleteket.

⁴ Magyarország Alaptörvénye XLV. cikk 1. pontja. 2011. április 25.

⁵ 94/1998. (XII. 29.) OGY a Magyar Köztársaság biztonság és védelempolitikájának alapelveiről szóló dokumentum 14. pontja.

⁶ A 'hatékony' szó jelentése a Magyar Értelmező Kéziszótár szerint: nagyon eredményes; veszteségek nélkül, a legkevesebb szükséges erőfeszítéssel és időben megvalósuló (munka, tett, változás), amely a célját maradéktalanul kielégíti, megvalósítja.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

NATO erőinek beérkezéséig, azt követően együttműködve a NATO szövetséges erőkkel az agresszor kiűzésére az ország területéről.

A fegyveres erők a feladataikat hivatásos és szerződéses, valamint önkéntes műveleti tartalékos és védelmi tartalékos állománnyal hajtják végre. A 72/2016 (XII. 23) HM utasítás alapján megkezdődött az önkéntes tartalékos területvédelmi századok szervezése.

Az alaptörvényben meghatározott feladat érdekében a felkészítés és képzés fő területei a következők lehetnek:

1. harcászati-hadműveleti képzés;
2. együttműködési, kompatibilitási⁷ képesség;
3. fizikai felkészítés;
4. a hátszág megváltozott szerepéből adódó felkészítés kiképzés.

1. A harcászati-hadműveleti felkészítés magában foglalja a legújabb harcászati elveket és ismereteket, a modern aszimmetrikus hadviselés szabályainak megismerését (ezt a tanfolyami képzések, törzsképzések keretében tervezzük az alapképzés elvégzése után). A haderő modernizációja keretében az új fegyverzeti eszközök megismerését és alkalmazását gyakorlatok, gyakorlások végrehajtásával célszerű végezni. Napjainkban kiemelt feladat a védelmi tartalékosok és a tartalékos területvédelmi erők képzése, alapfeladatuk, a kritikus infrastruktúra, az objektumok, területek őrzés-védelme ellátására. A kombinált védelem és a hatásalapú⁸ fegyveres tevékenység megismerése, a sikeres halogató harc egyik feltétele. Itt a hivatásos és szerződéses haderő feladata a támadó agresszor elleni vadászarc megvívása az erre felkészített erőkkel, és az erre való gyakorlás, kiemelt hangsúllyal az együttműködés feladataira a területvédelmi erőkkel. Az afganisztáni béke-műveletek, valamint az ISIS elleni harc során a felkelők számtalan esetben hajtottak végre a szövetséges erők ellen sikeres támadásokat gyors mozgékonyságú kis erejű csoportokkal, ami hasznosítható tanulságokkal szolgálhat az aszimmetrikus hadviselésre akár honi területeken is.

2. Az együttműködési képesség és kompatibilitás komplex kérdése a nemzeti haderő számára véleményem szerint azért fontos terület, mert ez a beérkező NATO szövetséges erőkkel történő közös és eredményes feladat végrehajtásának egyik kulcsfeltétele. Ehhez egyrészt a nyelvismeret⁹ szükséges, másrészt a kapcsolódó NATO szabványok és doktrinális kiadványok ismerete és feldolgozása, harmadrészt szakmai tapasztalatok más nemzetek tisztjeivel történő közös feladatok végrehajtása során, negyedrészt fontos a legújabb technikai eszközök, fegyverek jellemzőinek és hatásuknak megismerése, ez biz-

⁷ Kompatibilitás: összeférhetőség, összeegyeztethetőség.

⁸ Haig Zsolt és Várhegyi István szerzőpáros szerint a katonai műveletekben alkalmazott hatás-alapú megközelítés azt jelenti, hogy a hadszíntéren egymással hálózatba kapcsolt objektumok vannak. „Egy kiválasztott központ és a benne található nagyfontosságú célpontok ellen intézett céltudatos támadás különböző hatásokat eredményezzen a többi, hozzájuk kapcsolódó központ működésében is.

⁹ A Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) Hadtudományi Honvédtisztképző Karára (HHK) már felvételi követelmény az angol középfokú nyelvvizsga, ami a NATO egyik vezetési nyelve.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

tosítja a modern, hatásalapú tevékenységek hálózatalapú tervezését.¹⁰ A modern, XXI. századi haderő jellemzője a hálózatalapú tervezéssel történő hatásalapú tevékenységek jelenléte. Ezeket a képességeket a közös gyakorlatok, gyakorlások, szakmai tanfolyamok, missziós feladatvégrehajtások során, valamint a NATO törzsekben történő munkavégzéssel szerezzük meg és mélyítjük el.

3. A fegyveres erők és testületek tagjai részére mindig is kiemelt terület volt a fizikai felkészítés és a fizikai követelményeknek történő megfelelés. A modern harc, hadművelet egyik jellemzője a folyamatos szünet nélküli katonai tevékenység, ami fokozott fizikai igénybevételnek teszi ki a fegyveres erők tagjait. A magyar haderő fizikai és egészségügyi rendszerét egységes szabályzás¹¹ alapján működtetik. A fizikai állapotfelmérés része a katonák éves teljesítmény értékelésének. A fizikai követelmények teljesítése minden hivatásos és szerződéses (tartalékos) katona egyéni felelőssége és feladata. A XXI. század haderejében a különleges műveleti (speciális) rendeltetésű erők kiképzésében kiemelt szerepe van az általánostól eltérő pszichikai/fizikai felkészítésnek.

4. A hátország (hadszintér-műveleti terület) előkészítése a mögöttes területen történő tevékenység, napjainkban már nem csak a lehetséges irányok, területek katonai műveletekre történő előkészítését tartalmazza, hanem a századunkra jellemző hibrid hadviselésre¹² és kibertámadásokra történő felkészülést és a kritikus infrastruktúrák védelmét is megköveteli. A kiképzés részévé kell tenni a hibrid hadviselésre történő előkészülést, a kibertámadások elleni védelemet, ezért a katonai szervezeteknek már békeidőben fel kell készülniük a hibrid hadviselés körülményei közötti fegyveres tevékenységre.

Az alaptörvény XLV. cikk (3) pontja feladatként határozza meg, hogy „A Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában.” Ennek a feladatnak a XXI. századi magyarországi ipari és környezeti katasztrófák egyik legsúlyosabbja szolgált alapjául. Ez az „ajkai vörös iszap katasztrófa”¹³ során nyújtott honvédségi segítség volt. A segítségnyújtás az emberi élet mentése mellett a vagyoni javak védelmében és a katasztrófa területének zárásában való együttműködésben nyilvánult meg. A mentést és a segítség irányítását végző szakemberek egyöntetű véleménye volt, hogy a gyors hatékony segítség további halálesetek és sérülések elkerülését tette lehetővé. A Magyar Honvédség a segítségnyújtás során kiválóan alkalmazta a

¹⁰ Hálózat alapú tervezés során a parancsnoknak és törzsének lehetősége van a hálózatba kapcsolt eszközök közül a leghatékonyabb és a legmegfelelőbb eszköz kiválasztására, az eredmény gyors megfigyelésére és értékelésére.

¹¹ 10/2015 HM rendelet.

¹² A hibrid hadviselés Philip Breedlove amerikai tábornok, a NATO európai erőinek főparancsnoka meghatározása alapján magában foglalja a klasszikus fegyveres harcot, a partizánharcot és a felkelők, lázadók elleni tevékenységet. Egy másik meghatározása szerint együttes politikai (diplomáciai)-gazdasági-informatikai-katonai műveletek összessége.

¹³ Az ajkai vörösiszap-katasztrófa tíz emberéletet, mintegy 150 sérültet követelő ipari szerencsétlenség és környezetkárosító katasztrófa volt, amit az okozott, hogy 2010. október 4-én átszakadt a Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Zrt. (MAL) tulajdonában lévő Ajkai Timföldgyár Kolontár és Ajka között létesített, 400x600 m-es vörösiszap-tárolójának gátja.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

békeműveleti felkészítések területén gyakorolt nem háborús kiürítés és a területzárási kiképzések során szerzett tapasztalatait.

A Magyar Honvédség alapfeladatai kiegészültek a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet¹⁴ katonai feladataival is. Ennek végrehajtása során a honvédség a békeműveleti felkészítéshez hasonlóan tömegkezelési, közös rendőri-katonai járőri, kényszerítő intézkedési, igazoltatási rendészeti feladatokban vesz részt, és készíti fel a kijelölt állományát.

A SZÖVETSÉGI RENDSZERBEN (NATO) VÁLLALT KATONAI FELADATOKRA TÖRTÉNŐ FELKÉSZÜLÉS

A NATO szövetségi rendszerbe való tartozásunk követelményeként, a kiképzést és felkészítést két irányba kell megvalósítani: egyéni, illetve a felajánlott kötelekek felkészítése, kiképzése. Ha megvizsgáljuk ezt a feladatot, akkor a következő területeket tudjuk jól behatárolni, az egyik nagyon fontos terület a nyelvi felkészítés. Itt ki kell hangsúlyozni, hogy az egyéni beosztásokba, törzsekbe történő delegálás és munkavégzés követelményei szigorúbbak, mint a rendfokozati követelmények. Például az alezredesi rendfokozathoz rendelt nyelvi követelmény a STANAG 2222 szint, de egy NATO törzsből alezredesi rendfokozathoz kötött munkavégzéshez a STANAG 3333 szint van előírva. Ezért ez a feladat kiemelt a felkészítés és képzés során.

A második nagyon fontos terület az elméleti szakmai felkészítés. A szakmai ismereteket és a szövetség előírásait, szabályzóit célirányosan az adott beosztás ellátásához igazítva hajtjuk végre, és a beosztásba történő vezénylés előtt a jelöltet szakmai felkészítésre kötelezzük. A modern tisztképzés első lépéseként az egyetemi alapképzés során, a fenntartói testület, illetve a szakmai előjáró által meghatározott legújabb ismeretek kerülnek átadásra napra készen a tisztjelölteknek. A kötelekeknek az önképzés mellett a parancsnok és a személyügy felelőssége az alárendeltek szakmai továbbképzése. A XXI. század technikai eszközeit felhasználva, egyre nagyobb szerepet kapnak az e-learning tanfolyamok és távoktatások, illetve ezekre történő motiváció és kötelezés.

A szakmai továbbképzések és tanfolyamok mellett a hivatásos és szerződéses állománynak lehetősége van a különböző NATO és békemissziós feladatokat végző törzsekben szakmai ismeretei bővítésére, a nemzetközi gyakorlatokon egyéni beosztásokban történő feladatok elvégzése során a megszerzett ismeretek használatára, a közös feladatok végzésére más nemzetek katonáival együttműködve. A nemzeti tisztképzés fontos feladata, hogy a leendő tisztek rendelkezzenek már mindazon alapismeretekkel, amelyek elvárhatók egy modern katonai vezetőtől. A XXI. század mozgatórugója az informatika és a számítógépes rendszerek, valamint az internet, ez a modern társadalmak és gazdaságok motorja, napjaink fegyverrendszereinek alapeleme. Ugyanakkor az egyik legsebezhetőbb pontja is a haderőnek és a hadigazdaságnak. A

¹⁴ A 2015. szeptember 21-én elfogadott 2015. évi CXLII. törvény.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

számítógépek és informatikai rendszerek elterjedésével és használatával fizikai támadás nélkül is sebezhetővé vált az állam és a gazdaság, így a katonai műveletek háttere is. Egy számítógéprendszer elleni ellenséges, külső támadáskor a katonai kiszolgáló-támogató háttérrendszerek zavarása, blokkolása közvetlenül hat a katonai feladatok végrehajtására is. Ezért a korszerű katonai képzés kiemelt területe és napjaink katonai képzésének meghatározó feladata az informatikai ismeretek elsajátítása, bővítése(hálózatalapú tervezői, kiber műveletek elleni védelem stb.).

A NATO szövetségi rendszerbe történő erődelegálást a Magyar Honvédség modul elemekkel tervezi és hajtja végre a 2002–2003-as védelmi felülvizsgálat és a Magyar Köztársaság prágai felajánlásai alapján. Ennek megfelelően a Magyar Honvédség a modul-rendszerű hadseregfejlesztést tűzte ki legfőbb céljaként, hiszen így képzelhető el rövid időn belül a többi tagállam hadseregeivel való hatékony együttműködés. Ezeket a modulokat a NATO Reagáló Erőbe (NATO Response Force, NRF), illetve a 2014-ben létrehozott a Nagyon Magas Készenléti Összhaderőnemi Erőbe tervezik integrálni (Very High Readiness Joint Task Force, VJTF), amely négy zászlóaljból áll, és legalább 5000 katona alkotja. A modul elemek felajánlása során az adott tagország olyan képességet ajánl fel és tart szinten, illetve fejleszt, amelyben kimagasló a többi tagállamhoz viszonyítva, így a képzés olcsóbb és magasabb színvonalú. Ezeket az erőket a NATO előírásoknak¹⁵ és nemzeti követelményeknek megfelelően a szolgálatba lépés előtt ellenőrzik, aminek a célja, hogy a NATO parancsnokság alá helyezett, a NATO-nak felajánlott vagy kijelölt, vagy más, a Szövetséges Fegyveres Erők Európai Legfelsőbb Parancsnoka alárendeltségébe kerülő, illetve egyéb más formában NATO-nak elkötelezettséggel bíró erők számára meghatározott feladatok végrehajtásának szintjét, alkalmazhatóságukat, a készenlét elérésének helyzetét meg tudják ítélni.

Ez az ellenőrzés lehet:

- a szárazföldi alegységek és parancsnokságok harci készenlétének értékelése CREVAL;
- a légi erők alegységek harcászati értékelése TACEVAL
- a különleges műveleti erők értékelése SOFEVAL;
- az Összhaderőnemi Parancsnokság értékelése JOINTEVAL;
- valamint a haditengerészeti egységek értékelése MAREVAL ellenőrzési-értékelési rendszerrel.

Ezeket az értékeléseket a szolgálatba lépés előtt kell végrehajtani úgy, hogy az értékelő csoportban van külföldi, aki általában az integráló (befogadó) kötelékvezető nemzetnek a

¹⁵ AFS VII. kötet (ACE FORCE STANDARDS-VOLUME VII. THE NATO UNIT AND HQ COMBAT READINES EVALUATION); a HM KÁT és a HM HVKF 43/2004 (HK10) sz. együttes Intézkedése „A harcászati értékelő programok végrehajtásáról” A HM HVK Integrációs Főnök 1/2004 sz. Intézkedése a harcászati felmérő és értékelő programok személyi és szervezeti kereteinek pontosítására.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

tagja és egyikük beszéli az ellenőrzött kötelék anyanyelvét.¹⁶ Az értékelés során a következő területeket ellenőrzik, ami meghatározza a felkészítés irányát is:

- elvek/tervek és dokumentumok;
- műveleti képességek;
- logisztikai képességek;
- híradó és informatikai képességek;
- adminisztrációs, igazgatási képességek.

Az értékelés során a részterületeket külön-külön értékeli, amely után az ellenőrzött alegység egy összeértékelést kap, amely lehet:

- harcképes (Combat Ready);
- nem harcképes (Non Combat Ready).

A Magyar Honvédség, hogy megfeleljen a XXI. századi haderő korszerű és általános harcászati alkalmazási elveinek, folyamatosan fejleszti a meglévő képességeit és alakít ki újakat, amit a honvédelmi miniszter úr is megerősített a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen tartott előadása során.¹⁷

Ennek megfelelően hozták létre az MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű DandárT, valamint az MH Katonai Rendészeti Központot. Fejlesztés alatt van a harcászati szállító képességünk és a honvédség egészségügyi ellátó rendszere is. Kijelenthetjük, hogy folyamatos a fejlesztés, és csere történik a felszerelések és fegyverzet terén a hatékonyság és korszerűség megtartása érdekében. A NATO-val való együttműködésünket fejlesztendő, alegységeket és törzselemeket gyakoroltatunk a különböző kétoldalú, illetve többnemzeti gyakorlatokon. Ilyen volt például a ROLE-1 gyakoroltatása a szlovéniai IMMÉDIA RESPOND 14 gyakorlaton, a TRIDENT JUNCTURE (NRF) gyakorlat, az ANACONDA és SABER GUARDIAN USAREUR¹⁸ gyakorlatok, amelyek a közös gyakorlás mellett, mint nagy láthatóságú (High Visible) gyakorlatok mutatják be a NATO tagországok elkötelezettségét a szövetség 5. cikkelyében foglaltak végrehajtására, és kiváló alkalmat teremtenek az együttműködés és harci képességek gyakorlására.

A NATO készenléti erőbbe felajánlott erő nem minden esetben hívják meg a validálási gyakorlatokra, ezt az illetékes parancsnokság dönti el, ez alól kivétel a NATO SAGE¹⁹ dokumentum (B-I-III oldal, 6. számú lábjegyzet: B-I-VI oldal d-1,c bekezdésben foglaltak), amelyek a Magas Készenléti Harcászati Erőkkel (VJTF-el) kapcsolatosan írják elő a minimálisan kötelező részvételt a „stand-by” státuszú NRF erők számára, a telepítés és készenlét ellenőrzését célzó (validálási) gyakorlatok kapcsán. Mivel a felajánlott erők nem mindig vesznek részt a minősítő gyakorlaton, ezért a felkészülésük és szinten tartásuk érdekében a gyakorlatokat programozó kiképzési szakembereknek figyelembe kell venni a

¹⁶ A nemzeti CREVAL csoportok mellé a Szövetséges Hatalmak Európai Legfelsőbb Parancsnokának képviseletében minimum 2 fő NATO szemléltőt kell biztosítani a regionális, valamint a haderőnemi NATO parancsnokságok törzséből. (HM HVK Integrációs főnöki intézkedés)

¹⁷ Dr. Simicskó István (Budapest, 2017. november 03.)

¹⁸ Egyesült Államok Szárazföldi Erői Európai Parancsnoksága.

¹⁹ SAUCER Annual Guidance for ETEE.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

szakmai igényeket és felkészítési lehetőségeket. Ennek az elvárásnak megfelelően a NATO kiképzési konferenciáin,²⁰ egyeztetve más nemzetek képviselőivel, tervezik ezeknek az erőknél a gyakoroltatását és együttműködési képességeik fejlesztését. Ekkor egyeztetik a NATO MTEP²¹-ben (Katonai Kiképzések és Gyakorlatok Programja) megjelölt kettő vagy többoldalú gyakorlatokon történő esetleges részvételt és erőket. Napjaink egyik fontos kiképzési területe a kibernüveletek és az ellenük való védelem az aszimmetrikus és hibrid hadviselés végrehajtása során. Tisztjeinket és alegységeinket is fel kell készíteni, hogy a modern számítógépek által támogatott és általuk vezérelt eszközök a kibertámadások célpontjai lehetnek, így a kiberhadviselés alapjai a gyakorlatok, felkészülések egyik kulcsfeladata. Hazánknak ezen a téren végzett kiváló munkáját jól példázza, hogy a NATO SHAPE új híradó, informatikai és kiber védelmi csoportfőnökség vezetőjének magyar tábornokot választottak.²² Napjainkban a számítógépes felhasználói ismeretek a törzsekben alapkövetelménynek számítanak, így a képzésekben vagy bemeneti követelményként, vagy a végzettség egyik feltételének célszerű meghatározni.

A NEMZETKÖZI KÖTELEZETTSÉGEK ÉS SZERZŐDÉSEK VÉGREHAJTÁSÁBÓL ADÓDÓ KIKÉPZÉSI ÉS KÉPESSÉG FEJLESZTÉSI FELADATOK

A Magyar Honvédség az alaptörvényben, valamint a honvédelmi miniszter az évenként kiadott „Magyar Honvédség műveleti szerepvállalásának irányelvei” című dokumentumban határozza meg azt a keretszámot, amely iránymutatás a kötelezettségből adódó és szerződésekből vállalt katonai erők létszámában. Ezt évenként kormányhatározatban²³ megerősítik. A haderő felkérésre, illetve felajánlás alapján vesz részt békeműveleti feladatokban, ennek az erőnek a létszáma 2002 óta 1000 főben lett meghatározva. Ez a létszám magába foglalja az ENSZ, EU és egyéb szervezetek által kért erőket. Ilyen erő az Európai Unió válságkezelő ereje (Harccsoport, Battle Group), amit a katonai képviselők felajánlásai alapján 180 napos készenléti idővel alkalmazhatnak. A Magyar Honvédség a visegrádi négyekkel (V4) közösen adja ezt a készenléti szolgálatot, a fentebb említett nemzeti képességek által létrehozott modul elemek felajánlásával. Ezeket az erőket békefenntartói és béketeremtői feladatokra készítik fel, ennek során általánosságban a következőket gyakorolják: ellenőrző-áteresztő pontok működtetése, körözött személyek elfogása, menekülttáborok védelme, segélyoszlopok kísérése, raktárak/objektumok őrzésvédelme, lázadó csoportok elleni fegyveres harc, tömegkezelés, tömegoszlatás, VIP személyek kísérése. őrzésvédelme. A felajánlott erők felkészítése a nemzetek felelőssége, amelynek a végén egy közös validálási gyakorlat során bizonyítják a felkészültségüket a készenléti szolgálatra, erre a gyakorlatra jellemzően meghívják az EU tagországainak katonai képviselőit.

²⁰ NTEC, CJTF konferenciák.

²¹ Military Training Exercise Program.

²² Magyar tábornok a NATO-csúcsparancsnokság új csoportfőnöke. Forrás honvedelem.hu (2017. 11. 10.)

²³ Az adott évi határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezéséről szóló Kormányhatározat.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

A felkészülés általában a harcászati, lökiképzési, békefenntartói, civil katonai kapcsolatok, PSYOPS, műszaki, kommandós, katonai rendőri területet foglalják magukban. A hatékonyabb felkészítés és együttműködés érdekében a V4-ek tagországainak kiképzéssel foglalkozó katonai szakemberei évente kétszer tartanak közös kiképzési konferenciát, ezt mindig a V4 vezető állama szervezi, mint a V4 kiképzés koordináló konferenciáját (Training Synchronisation Conference, TSC). A konferenciák célja a kiképzés és közös felkészítés hatékonyabbá és gazdaságosabbá tétele, az együttműködési képesség növelése, a közös kiképzések, gyakorlatok által, a kiképzés során szerzett tapasztalatok megosztása és ez által is a kiképzés hatékonyabbá tétele. Ezt a célt segíti a Közép Európai Védelmi Együttműködés (Central European Defence Cooperation, CEDC) által összeállított kiképzési katalógus²⁴ is. Ez a katalógus tartalmazza azokat a kurzusokat és gyakorlatokat, valamint a kiképzési bázisok lehetőségeit, használati időpontjait, amelyek segítik a hatékonyabb haderőfelkészítést. A katalógus kétéves időtartamban, évenként felülvizsgálva készítik el a kiképzési szakemberek.

A Magyar Honvédség a nemzetközi szerepvállalását három kontinensen, 12 országban teljesíti, és ezeket egyéni beosztásokban, illetve kötelékekben hajtják végre. Egyes feladatok és követelmények a misszió sajátosságainak megfelelően változnak (nyelvi, fizikai, harcászati, jogi, műszaki, vallási, történelmi stb.). Az egyik legfontosabb követelmény véleményem szerint az együttműködési és kommunikációs képesség. A békeműveletek során a fegyveres erők gyakran együttműködnek más nemzetek katonáival, rendőreivel és a karitatív szervezetekkel, ezért kiemelt képesség az ott szolgálóknál az integrálódási, valamint az együttműködési képesség. Az együttműködési képességet három területre osztanám, a helyi kormányzati erővel, a karitatív szervezetekkel és képviselőikkel, valamint más nemzetek katonáival, rendőreivel való együttműködésre. A fegyveres erők sok esetben támogató erői a nemzetközi segítségnyújtó szervezeteknek a békeműveletek során, ez határozza meg a feladataikat és kiképzésük területeit, ezt a feladatot legáltalában Dag Hammarskjöld, ENSZ-főtitkár fogalmazta meg „Ez nem egy katona feladata, de csak egy katona tudja megcsinálni”. Az ilyen jellegű feladatok során ki kell hangsúlyozni a vallásismereti, valamint az etnikai-történelmi ismereteket és felkészítést a műveletek során.

A nemzetközi kötelezettségekből adódó feladatok között újként jelentkezik a 2017. november 13-án, az EU 23 országa védelmi minisztereinek a biztonság és a védelem erősítésére tett bejelentése az Állandó Strukturált Együttműködésről, a Permanent Structured Cooperation (PESCO) létrehozásáról, amelynek a célja az EU védelmi képességének növelése, a tagországok együttműködési és védelmi képességének fejlesztése, a műveleti készenlét fokozása.²⁵ A nemzetközi feladatokban gyakran van lehetőség a modern katonai

²⁴ 7 közép európai ország (Csehország Lengyelország, Szlovákia, Horvátország, Ausztria, Szlovénia és Magyarország) által összeállított katalógus, amely magába foglalja az országok által kijelölt kiképzési lehetőségeket és helyeket.

²⁵ Notification on permanent Structured Cooperation (Pesco) to the Council and to the high Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. elérhető internet: <http://www.consilium.europa.eu/media/31511/171113-pesco-notification.pdf> (2017. 11. 22.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

eszközökkel történő feladatvégrehajtásra, együttműködve más nemzetekkel az általuk használt eszközök megismerésére. Példaként említhetjük, hogy az afganisztáni misszió során került be a Magyar Honvédség kiképzésébe az MRAP MaxxPro típusú páncélozott harcjárművezető-képzés. A különböző nemzetközi kötelezettségekben részt vevő állomány felkészítése és feladatvégrehajtása során mind egyéni, mind kötelékben szerzett tapasztalatai segítik a haderő gyors és hatékony alkalmazását. A Carnegie Alapítvány a Nemzetközi Békéért²⁶ (CEIP) által 2017 májusában megjelentetett: „Az átfegyverzett és újraszervezett orosz haderő elemzése” című művében, egy orosz tábormokot idéz, aki elmondta, hogy olcsóbb és hasznosabb a valós feladatvégrehajtás a szíriai és ukrajnai fronton, mint az orosz területen folytatott nagyszabású gyakorlatok. Az elemzés kifejti, hogy a tapasztalatok elemzéséből levonva, az orosz haderő egy új generációs hadviselésre készül, amelyben fontos szerepet kapnak a szárazföldi erők mellett a nagy pontosságú rakéták, hatékony tüzérség, a beszivárgó különleges erők, a pilóta nélküli repülő eszközök (UAV), a kiber- és elektronikai hadviselési műveleti erők. A tapasztalatokra építve minden műveleti dandárhoz UAV századot terveznek. Ez is jó példája annak, hogy a műveleti tapasztalatok nagyon gyorsan beépülnek a feladatok rendszerébe és a kiképzésbe.

ÖSSZEFOGLALÁS

A magyar haderőnek az alaptörvényből és a honvédelmi törvényből²⁷ adódó feladatai ellátásához a következő feltételeknek kell, hogy megfeleljen a modern, XXI. századi fegyveres erő tagja:

- legyen naprakész információja, a modern hálózatalapú harcászati tervezésről, ezt tudja alkalmazni a műveletek tervezése során;
- ismerje a szövetség (NATO) új doktrínáit, legyen képes ezeket az előírásokat (ajánlásokat) a munkája során, mind nemzeti, mind nemzetközi környezetben alkalmazni;
- ismerje a békefenntartáshoz, valamint a NATO törzsekben történő munkavégzéshez szükséges angol nyelvet;
- legyen felkészülve az aszimmetrikus hadviselés és hatásalapú tevékenységek vezetésére és abban történő részvételre;
- ismerje a hibrid hadviselés elemeit és tudja alkalmazni a munkája során;
- a XXI. század tisztje rendelkezzen alkalmazható felhasználói számítógépes ismerettel (ECDL²⁸);
- rendelkezzen a szabályzóiban előírt fizikai kondíciókkal.

²⁶ 1910-ben alapított alapítvány 6 regionális központtal (Washington, Moszkva, Újdelhi, Bejrut, Brüsszel, Peking).

²⁷ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

²⁸ ECDL (European Computer Driving Licence) Európai Számítógép-használói Jogositvány, Európán kívül ICDL (International Computer Driving Licence).

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

A modernkori fegyveres erőket vizsgálva a következőket állapíthatjuk meg. Rendelkezzen:

1. gyors reagálású, speciális erőkkkel;
2. megfelelő szállítási kapacitással (közúti, vasúti, vízi légi);
3. hatékony és kiképzett tartalékos állománnyal;
4. a kor színvonalának megfelelő fegyverzettel és felszereléssel;
5. hatékony harctámogató és kiszolgáló erővel és kapacitással;
6. korszerű, a hibrid műveleteket ismerő vezetőkkel, és törzsszel;
7. integrálási és együttműködési képességgel a közös feladatok végrehajtása érdekében;
8. a kötelék nagyságától függően egy olyan harci/műveleti képességgel, amely lehetővé teszi az önálló harc illetve művelet végrehajtását.

Egy másik megközelítésben „A háború és a modern fegyveres erő” című előadásában Dr. Szternák György professzor a következőket fogalmazta meg: a képességfejlesztés érdekében felsorolt célkitűzések a tagállamok részére világosan meghatározzák a törzsek, az egységek, alegységek és a katonák felkészítésének, kiképzésének főbb követelményeit. Ezek a következők lehetnek:

- az összhaderőnemi integrált felkészítés;
- több nemzeti környezetben való alkalmazási képesség;
- az erők és az eszközök szállíthatósága;
- a rendelkezésre állás képessége
- a feladatra felkészített állomány, az alegységek összekovácsoltsága;
- a parancsnokok vezetői képessége.

A modern haderő lehetséges alkalmazását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a várható feladatuk egyrészt a fegyveres küzdelem a XXI. századi körülményei közt, másrészt napjaink különböző válságkezelési feladataiban történő hatékony közreműködés lehet. Ezeket az alkalmazás területeket vizsgálva úgy tudjuk a haderőt a leggyorsabban felkészíteni, hogy tanulmányozzuk napjaink fegyveres konfliktusait, azok jellegét, az ott alkalmazott erőket és eszközöket, valamint az alkalmazott harceljárási módokat. Az itt szerzett tapasztalatok minél gyorsabban beépítjük a haderő felkészítési terveibe, valamint a szövetséges okmányokban (AJP-k STANAG- k) megjelenő információk gyors feldolgozása és az oktatásban történő megjelenése által. A békeműveleti feladatokból adódó tapasztalatok gyors átadásának bevált módszere a következő kötelékeknek, váltásoknak a tapasztalatfeldolgozás rendszere, amely sok helyen a kiképzéssel foglalkozó szervezetek egyik eleme. A másik bevált módszer, hogy a felkészítésbe bevonjuk azokat az embereket (Subject Matter Expert, SME), akik a békefenntartásban már részt vettek, és tapasztalataikkal tudják segíteni a kiképzést.

A modern haderő feladatainak megfelelő katonai szakmai képesség úgy biztosítható véleményem szerint, hogy az általam fentebb felsorolt egyéni és kötelék képességeket a folyamatos önképzés, ismeretfejlesztés mellett a katonai tanintézetekben, tanfolyamokon sajátítják el, valamint az egyéni és törzs beosztásokban, gyakorlatok, gyakorlatok során elmélyítik és fejlesztik. A személyügyi szakemberek segítik és tartják nyilván a megszerzett

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

ismereteket és biztosítják a lehetőséget újak megszerzésére. A kötelékek modern kori követelményei (fegyverzet, öltözet, felszerelés) az ország gazdasági lehetőségeinek függvényében kerülnek biztosításra, így a meglévő képességek szintentartása, illetve fejlesztése mellett új képességek kialakítására is szükség lehet. A modern kori haderő kialakítása és képességeinek megszerzése egy komplex feladat, amelyben a jogi és pénzügyi háttérrel a politikai vezetés biztosítja. A katonai/szakmai feladatokat az alaprendeltetésnek megfelelően hadművelleti tervezők határozzák meg, a haderőtervezés ennek függvényében elemzi és tesz javaslatot, a szervezetre és felszerelésre, a személyügy biztosítja a humán erőket a hadsereg részére, a kiképzés biztosítja azokat az eseményeket, gyakorlásokat, gyakorlatokat, amelyek során az ismertek elmélyítésre a képességek ellenőrzésre gyakorlásra kerülnek. A logisztika biztosítja az anyagi erőforrásokat azok elosztását a fontossági sorrend alapján, a híradó/informatika biztosítja a vezetést és annak folyamatosságát, a felderítő terület a megbízható gyors és információkat biztosítja a feladatokhoz. A XXI. század modern katonai haderejére nem a mennyiség, hanem a minőség és hatékonyság a jellemző, ezt kiindulópontnak véve a magyar haderő fejlesztési programja, a „Zrínyi 2026” lehetőséget teremt a haderő korszerűsítésére, képességek növelésére és az alapfeladatából adódó kötelezettségeinek legjobb végrehajtására. Ahhoz hogy a magyar haderő a kor kihívásainak megfelelő modern erő legyen, kiemelt feladat a fejlesztések és a tapasztalatok (nemzetközi és hazai) feldolgozása és beépítése a hadviselésbe.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Komjáthy Lajos: Hatásalapú műveletek előkészítése a felkelők elleni tevékenységek során Honvédségi Szemle: A Magyar Honvédség Központi Folyóirata, 144. (2016/3). 64–74. o.
2. A Hadtudomány és a hadviselés komplexitása a 21. században, Tanulmánykötet. NKE, Budapest, 2016.
3. Varga Attila Ferenc: A drónok, mint a kockázatmentes hadviselés eszközei. Hadtudományi Szemle, 6. (2013/2). 47–58. o.
4. Szternák György: Gondolatok a hatásalapú- és a hálózatközpontú katonai műveletekről. Hadtudományi Szemle, 1. (2008/3). 1–7. o.
5. Kovács Csaba: A különleges műveleti erők helye, szerepe és tevékenysége a 21. század katonai műveleteiben. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2007.
6. Ronkovich József: A 21. század hadviselésének néhány főbb jellemzője. Hadtudomány, 2009/8.
7. Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.
8. Farkas Ádám – Horváth Tibor – Padányi József – Petruska Ferenc: A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán.
9. A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán.
10. Haig Zsolt – Kovács László – Ványa László: Az elektronikai hadviselés, a SIGINT és a Cyberhadviselés kapcsolata. Felderítő Szemle, 2011/1–2.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

11. Bodoroczi János: A Magyar Honvédség A XXI. században. Hadtudományi Szemle, 6. (2013/2). 1–9. o.
12. Huntington Samuel: A civilizációk összecsapása és a világtrend átalakulása. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1999.
13. Szun-Ce: A Hadviselés tudománya. Göncöl Kiadó, Budapest. 2012.
14. AAP-6, NATO Szakkifejezések és Meghatározások Szógyűjteménye (angol és magyar). A Honvédelmi Minisztérium Honvéd Vezérkar Haderő tervezési Csoportfőnökség kiadványa. Budapest, 2004.
15. Hadtudományi Lexikon I–II kötet. Budapest, 1995.
16. Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés új hadviselési forma, vagy régi ismerős? Hadtudomány, 2015/3-4. 36–48 o. http://mhtt.eu/hadtudomany/2015/3_4/2015_3_4_5.pdf (2017. 11. 12.)
17. Szenes Zoltán: Katonai kihívások a XXI. század elején. http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/4/2005_4_5.html (2017. 05. 03.)
18. Deák János: A katonai műveletek hadászati jellemzői napjainkban. Hadtudomány, 2005/4. http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/4/2005_4_6.html (2017. 05. 16.)
19. Palik Máttyás: A pilóta nélküli repülés fejlődése. NKE előadás, Budapest, 2015 október 20. <https://www.youtube.com/watch?v=uMe5rIBqs-k> v (2017. 01. 15.)
20. Simai Mihály A hatalmi viszonyok, a világgazdaság és a katonai szektor a XXI. században. Közgazdaságtan, 2012/2. 36–77. o. <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/665/1/kg2012n2p33.pdf> (2017. 11. 11.)
21. Szenes Zoltán: A békefenntartás hatása a magyar haderőre. Előadás a "Nemzetközi együttműködés a békeműveletekben – Kihívások és korlátok" c. nemzetközi konferencián (Graz, 2006. június 8–10.) http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2006/3/2006_3_1.html (2016. 10. 18.)
22. Baltavári Tamás: A Magyar Honvédség rendeltetése, helye, szerepe az ország védelmében, a honvédséggel szembeni új kihívások a XXI. században. http://old.biztonsagpolitika.hu/documents/1277413460_baltavari_tamas_mh_rendeltetese_helye_szerpe_az_oroszag_vedelmeben_uj_kihivasok_a_21_szazadban_-_biztonsagpolitika.hu.pdf (2017. 11. 11.)
23. Szternák György ny. ezredes: A fegyveres erő feladatai, valamint fejlesztése közötti kapcsolat. Budapest, 2011. https://www.google.hu/search?q=modern+fegyveres+er%C5%91+ism%C3%A9rve&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiE9tqZy5_XAhWBCpoKHQHxB7oQBQgiKAA&biw=1920&bih=969 (2017 11. 02.)
24. Harrison Kleffer: Can Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace Be Used to Attribute a Cyber-Attack to an Actor? Cyber Defense Review, March 22, 2016.
25. Kiss Zoltán László: Magyarok a békefenntartásban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2011.
26. Carnegie Endowment for International Peace: Assessing Russia's Reorganized and Rearmed Military. Washington 2017 május.03. <http://carnegieendowment.org/2017/05/03/assessing-russia-s-reorganized-and-rearmed-military-pub-69853> (2017. 11. 20.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

27. Krajnc Zoltán – Ruttai László – Tóth Sándor: A légi szembenállás alapjai. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 1999. 145 o.
28. Magyar, Zoltán – Révai, Tamás – Padányi, József: The usability and significance of tests using live subjects for measuring the thermal insulation ability of military clothing In: Földi László, Padányi József (ed.): Effects of climate change on security and application of military force. Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 2014. 97–122. o.
29. Magyar Zoltán – Révai Tamás: Thermal Insulation of the Clothing 2nd Royal Hungarian Army in Winter Campaign in the Light of Thermal Manikin Measurements. Acta Polytechnica Hungarica, 11. (2014/7). 197–207. o.